Barnkonventionen och vad innebär det att den ska bli lag?

Karin Sjömilla Fagerholm, jurist

Vad kommer jag att prata om?

- Barnkonventionen som lag
- Barnkonventionens grundprinciper
- Nyanlända barns psykiska ohälsa

För att förstå – prata med barn och lyssna till vad de säger

Barnombudsmannens uppgifter

Lag (1993:335) om Barnombudsman

- Företräda barns och ungas rättigheter
- Bevaka efterlevnaden av barnkonventionen
- Driva på genomförandet av barnkonventionen
- Informera och bilda opinion för barns rättigheter
- Samla kunskap och sammanställa statistik om barns och ungas levnadsvillkor
- Delta i internationellt utbyte om barnkonventionen

FN:s konvention om barnets rättigheter (Barnkonventionen)

- Antogs av FN 20 november 1989
  - Sverige bundet sedan 1990
- Universella rättigheter för barn
  - Civila och politiska rättigheter
  - Ekonomiska, sociala, kulturella rättigheter
- Ses som en helhet – alla rättigheter är lika mycket värda, hänger ihop & är beroende av varandra
- Uppföljning av FN:s kommitté för barnets rättigheter (Barnrättskommittén)
  - Rekommendationer till länderna
  - Allmänna kommentarer för tolkning

Regeringen vill göra barnkonventionen till lag 1 januari 2020

- Brister i tillämpningen
  - Barnet som rättighetsbärare
  - Barnets bästa
  - Barnets rätt att komma till tals
- Helheten missas
- Regeringens syfte med lagen:
  - Barnkonventionens starka ställning behöver tydliggöras
  - Barnrättsbaserat synsätt ska ha genomslag i rättstillämpningen

Barnperspektiv, barnets perspektiv eller barnrättsperspektiv?

Barnrättsperspektivet

Barnets perspektiv

Samhällets barnperspektiv

Vuxet barnperspektiv

Fyra grundprinciper

Artikel 2

Likvärdighet/ icke-diskriminering

Artikel 3

Barnets bästa i främsta rummet

Artikel 6

Rätt till liv och utveckling

Artikel 12

Rätt att göra sin röst hörd

Artikel 2 – Likvärdighet/icke-diskriminering

BARN OMBUDS MANNEN

Artikel 3 – Barnets bästa i främsta rummet

Materiell rättighet

Grundläggande tolkningsprincip

Tillvägagångssätt

BARN OMBUDS MANNEN

Artikel 6 – Barnets rätt till liv, överlevnad och utveckling

BARN OMBUDS MANNEN

Artikel 12 – Barnets rätt att komma till tals och få sin åsikt beaktad

BARN OMBUDS MANNEN

Barnkonventionen och barns hälsa

- Art 24: Barnets rätt att åtnjuta bästa uppnåeliga hälsa och rätt till sjukvård och rehabilitering
- Art 39: Främja fysisk och psykisk rehabilitering av barn
- Tolkats av barnrättskommittén i allmänna kommentarer:
  - Nr 4: Ungdomars hälsa och utveckling inom ramen för konventionen om barnets rättigheter.
  - Nr 15: Om barnets rätt till bästa uppnåeliga hälsa

FN:s rekommendationer till Sverige 2015

- Likvärdighet i tillgång till rättigheter
- Bättre utbildning om barnets bästa och hur barn kommer till tals
- Förebygga självmord hos barn med funktionsnedsättningar
- Förbjuda användning av remmar, bältar och avskiljning i psykiatriska vårdmiljöer
- Klagomöjlighet på vårdinrättningar
- Förbättra hälsotillståndet hos barn från missgynnade och marginaliserade grupper
- Öka resurserna till skolhälsovården för att bättre ta hand om psykisk ohälsa

Vad kommer det innebära för er att barnkonventionen blir lag?

- Barnkonventionen kan ensam ligga till grund för beslut
- Företräde framför regler av lägre valör – förordningar, allmänna råd, föreskrifter etc.
- Pedagogisk effekt – helheten synliggörs
- Fortsatt transformering behövs
- Vägledning/tolkningsstöd ska tas fram

Barnrätt i praktiken – ett kunskapslyft för kommuner, landsting och regioner

- Regeringsuppdrag 2017-2019
- Stötta kommuner och landsting/regioner i deras arbete med att stärka barnets rättigheter
- Fokus på praktisk tillämpning
- Kommer erbjuda olika verktyg och modeller
- Liknande uppdrag riktat till myndigheter

Psykisk ohälsa bland nyanlända barn och unga

Ur rapporten ”Nyanlända barns hälsa”, Barnombudsmannen 2017

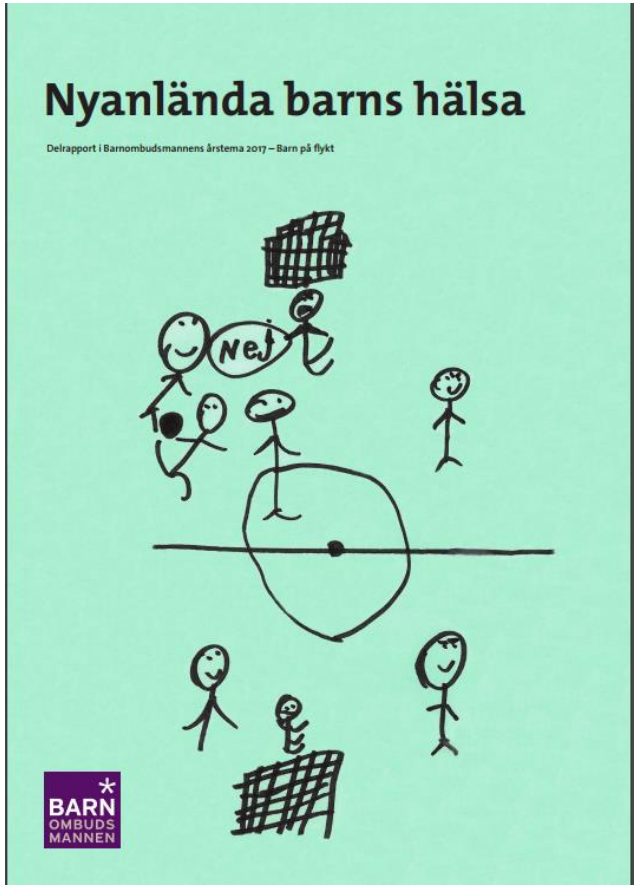

Metod

- Barns röster om mående och vård.
- Enkät riktad till sjuksköterskor inom elevhälsan.
- Öppna svar i enkäten av sjuksköterskor inom elevhälsan.

Sammanfattning

- Hälsoundersökning vid ankomst
  - Dröjer
  - Tar inte upp psykisk ohälsa
- Asylprocessen förvärrar
- Brister i kunskapen om rätt till vård för asylsökande
- Svårt med samordning
  - Journalhanteringen – olika huvudmän
  - Brister i samarbete med BUP
  - Resursbrist hos BUP – många som behöver hjälp

Barnombudsmannens förslag

- Stärk elevhälsan och förtydliga hur hälsoundersökningar av nyanlända barn ska gå till

- Förbättra informationen om trauma till föräldrar och barn

- Förstärk vårdkedjan och säkerställ tillgången till traumafokuserad behandling

Suicidförsök hos nyanlända

- Barn berättade om självmordsförsök och –tankar
- Information om kollektiva självmord inkom februari 2017
- Överläggning med Migrationsverket, Socialstyrelsen och IVO
- Förslag till Socialstyrelsen, IVO och Migrationsverket
  - Bättre information om stöd som finns
  - Bättre statistik
  - Samverkan mellan BUP och elevhälsan
  - Tillsyn av vården för traumatiserade barn
  - Migrationsverkets åldersbedömningar i linje med riktlinjer
- Filmer tillsammans med Rädda Barnen och Mind

www.barnombudsmannen.se

info@barnombudsmannen.se